

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 22. maja 2023. godine
Ref.br.:RK 2184/23

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI66/22

Podnosilac

Luljeta Aliu

Ocena ustavnosti presude Rev. 462/2021
Vrhovnog suda Republike Kosovo
od 22. januara 2021. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela Luljeta Aliu, iz Prištine (u daljem tekstu: podnositeljka zahteva).

Osporena odluka

2. Podnositeljka zahteva osporava presudu [Rev. 462/2021] Vrhovnog suda Kosova od 22. novembra 2021. godine, u vezi sa presudom [Ac.nr.4010/2020] Apelacionog suda od 06. maja 2021. godine, i presudom [C.nr.3527/17] Osnovnog suda u Prištini, od 09. marta 2020. godine.
3. Osporena presuda Vrhovnog suda uručena je podnositeljki zahteva 17. januara 2022. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar ovog zahteva je ocena ustavnosti osporenih presuda redovnih sudova, kojima su navodno, podnositeljki zahteva povređena prava i slobode garantovane članom 7 [Vrednosti], stav 1 i 2, članom 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], članom 32 [Pravo na pravno sredstvo], članom 37 [Zakon o braku i porodici], st. 2 Ustava, članom 53. [Tumačenje odredi ljudskih prava], i članom 54 [Sudska zaštita prava] Ustava Republike Kosova (u daljem tekstu: Ustav) kao i članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka], i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 17. maja 2022. godine, podnositeljka zahteva je podnela svoj zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 23. maja 2022. godine, predsednica Suda, je Odlukom [GJR.KI66/22] imenovala sudiju Nexhmi Rexhepi za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Bajram Ljatifi, sudija (predsedavajući) Safet Hoxha, i Radomir Laban, (članovi).
8. Dana 27. maja 2022. godine, Sud je obavestio podnositeljku o registraciji zahteva i, jednu kopiju zahteva je poslata i Vrhovnom Sudu.
9. Istog dana, Sud je poslao pismo Osnovnom sudu u kome je tražio da mu sud dostavi dokaz kada je osporena presuda Vrhovnog suda uručena podnositeljki zahteva.
10. Dana 1. juna 2022. godine, Osnovni sud je poslao sudu povratnicu kojom se potvrđuje da je osporena presuda uručena podnositeljki zahteva 17. januara 2022. godine.
11. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred Predsednicom Republike Kosovo, čime je započeo svoj mandat u Sudu.
12. Dana 12. aprila 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

13. Podnositeljka zahteva i lice B.K., su 2004 godine zaključili bračnu zajednicu, iz koje je rođeno dvoje dece, i to L.K i E.K.
14. Dana 22.decembra 2017.godine, podnositeljka zahteva je preko svog zastupnika podnela Osnovnom sudu u Pristini tužbu za „*razvod braka, poveravanju dece, alimentaciju i njenu finansijsku podršku*“. Konkretnije, podnositeljka je u tužbenom zahtevu tražila:

„**i**) da se razvede brak sklopljen između nje i lica B.K.,

ii) da se staranje nad maloletnom decom poveri njoj,

iii) da se na ime finansijske podrške maloletnoj deci dodeli svakom detetu mesečno, novčani iznos u rasponu od 300 do 375 eura, za svako dete posebno, u ukupnom iznosu od 750 eura mesečno za oba deteta, da se njoj na ime alimentacije dodeli iznos u iznosu od 750 eura mesečno, kao i novčani iznos u visini od 18.000 eura na ime njenih troškova doktorskih studija.“

15. Dana 05. februara 2019.godine, tuženi B.K., je preko svog zastupnika podneo odgovor na tužbu, dok je tokom glavnog pretresa podneo i protivtužbu kojom je, pored razvoda braka, tražio da se „*tuženom da poveravanje i vaspitanje maloletne dece i da se tužiteljka obaveže da plaća novčanu alimentaciju za decu u iznosu od 150 eura za svaku dete posebno [...]*“.
16. Osnovni sud je 13. februara 2020. godine održao glavnu raspravu, a dana 9.marat 2020 godine, je doneo presudu [C.br.3527/17], kojom je odlučio:

“U tački I presude Razvodi se brak između podnositeljke zahteva i tuzenog B.K., u tački II presude, Starateljstvo nad maloletnom decom poverava se podnositeljki zahteva kao majci, u tački III presude, Obavezuje se tužilja protivtužena (podnositeljka zahteva) da omogući tuženom protivtužiocu B.K., slobodan kontakt sa maloletnom decom, i to:

Prve i treće nedelje svakog meseca, od petka u 15:00 časova do 18:00 časova do nedelje, takođe i sredom druge i četvrte nedelje u mesecu od 15:00 časova do 19:00 časova;

U toku letnjeg odmora i zimskog školskog raspusta, deset dana bez prekida;

Narednog dana rođendana svakog deteta i za rođendan tuženog- protiv tužioca tokom celog dana od 09:00 do 19:00 časova;

Narednog dana svakog službenog praznika (državnog i verskog), od 09:00 do 19:00 časova;

Mesto sastanka - tuženog protivtužioca sa decom, u nedostatku ugovora među parničima, da se ostvari u CSR.

U tački IV presude, Obavezuje se tuženi protivtužilac, B. K., da njihovoj maloletnoj deci isplati finansijsku podršku u isnosu od 300 € (trista eura) mesečno za svaku posebno ili ukupan iznos od 600€ (šest stotina eura), najkasnije do 05. narednog meseca na žiro-račun tužiteljke (podnositeljke zahteva) sve dok postoje pravni uslovi.“

17. Istom presudom u tački V, Osnovni sud je odbio kao neosnovan drugi deo tužbenog zahteva podnositeljke u vezi isplate finansijske podrške za prvo dete u rasponu od 300 do 375 evra i drugo dete takođe u rasponu od 300 do 375 evra, uključujući i zahtev za alimentaciju za tužiteljku (podnositeljku zahteva), u iznosu od 750 evra mesečno, kao i finansijsku podršku u iznosu od 18.000 evra na ime troškova doktorskih studija.
18. Dok je u tački VI, Osnovni sud odbio kao neosnovan i tužbeni zahtev B.K., kojim je tražio da mu se povere maloletna deca na staranje, vaspitanje i držanje i da se obavež tužiteljka protivtužena LuljeteAliu-Krasniqi da plati alimentaciju u iznosu od 150 evra za svako dete pojedinačno kao finansijsku podršku, najkasnije do 05. narednog meseca.
19. U obrazloženju presude [C.br.3527/17], Osnovni sud je *inter alia* naveo:

Što se tiče odluke o „Poveravanje dece“ na staranje

„Prilikom ocene svih relevantnih dokaza koji se odnose na poverenje dece, sud je uzeo u obzir sve okolnosti koje utiču na pravilan psiho socijalni razvoj dece. Posebno su uzeti u obzir činiooci emocionalne bliskosti koje su deca razvila sa majkom tokom ovog perioda kada je faktička bračna zajednica razdvojena.“

„Sud nalazi da je na ovom glavnom pretresu dokazano da su maloletna deca u periodu od skoro tri godine od kada su stranke tvrdile da su raskinuli bračnu zajednicu, živela sa majkom. Ove okolnosti nagoveštavaju da su maloletne devojčice razvile jače emocionalne veze sa majkom i da su pod njenom stalnom brigom. Sud je ove činjenice potvrdio takođe iz izveštaja CSR, koji su dali preporuku da se maloletna deca povere na vaspitanje i staranje njihove majke. Sud je uzeo u obzir volju i želju maloletne devojčice [...]“

„[...] iz izveštaja CSR, proizilazi da je u najboljem interesu dece da se povere majci na starateljstvo i obrazovanje. Iz ovih razloga, i imajući u obzir uzrast i potrebe maloletnih devojčica, sud smatra da je poverenje dece u majku u njihovom najboljem interesu i volji i da utiče na pravilan psihosocijalni razvoj dece.“

Što se tiče odluke u vezi sa „kontaktima detece sa roditeljom“

„Za odlučivanje o načinu kontakta roditelja, oca sa maloletnom decom, sud je prvo uzeo u obzir interes ćerki da održavaju redovan i dovoljan kontakt sa ocem. U vezi s tim, sud je kao odlučujuću činjenicu uzeo izjavu maloletne ćerke, koja je na glavnom pretresu opisala odnose sa ocem kao veoma dobre i izrazila interesovanje da provodi vreme sa ocem. Takođe, važna činjenica je spremnost oca da održava češći kontakt sa ćerkama i spremnost da se provodi više vremena sa decom. Treba napomenuti da tužilja nije bila protiv održavanja redovnog kontakta i bila je spremna da omogući ćerkama kontakte sa ocem.“

Što se tiče prava dece da održavaju kontakt sa roditeljima, Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) je u svojoj praksi potvrdio da „Zajednička radost deteta i roditelja jednih drugih je suštinski element života porodica“ (ECHR, predmet Levin protiv Švedske, br. 35141106, 15. mart 2012, stav 57; predmet K. i T. protiv Finske [Vu], br. 25702/94, 12. jul 2001, stav 151; Rasti Penčevi protiv Bugarske, Prijava br. 77818/12)“.

Što se tiče finansijskog izdržavanje dece

„Odlučujući o materijalnom izdržavanju maloletnih devojčica, Sud, na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, smatra da tuženi ima zakonsku obavezu da izdržava maloletnu decu, koja se sada nalaze na staranju tužilje.“

„U konkretnom slučaju, sud je utvrdio da tuženi zarađuje dovoljnu platu za izdržavanje devojčica. Sud, prilikom procene mogućnosti davanja izdržavanja, vodi računa o njegovoj imovinskoj meri i ne ograničava se samo na likvidna primanja ostvarena od plate. S tim u vezi, u toku glavnog pretresa utvrđeno je da tuženi poseduje i nepokretnost koja čini njegovu imovinsku meru. Shodno tome, Sud smatra da tuženi ima dovoljno mogućnosti da pruži finansijsku izdržavanje kako bi zadovoljio značajan deo životnih i školskih potreba devojčica.“

Sud je, s obzirom na potrebu dece za novčanom izdržavanjem, uzeo u obzir mogućnosti ličnih primanja tuženog. Na osnovu potreba maloletne dece i troškova za školovanje, život i odeću - srazmerno imovinskoj masi tuženog, iznos od 300 evra za svaku od maloletnih devojčica, odnosno ukupno 600 evra je iznos koji obezbeđuje prosečno pokriće polovine školovanja za svaku devojčicu. S tim u vezi, na osnovu prihoda tuženog, ali i raspoložive imovinske mere, Sud smatra da je navedeni iznos veoma pristupačan [...]“.

„U pogledu procene naplate troškova školovanja i vaspitanja devojčica, uključujući ishranu, odeću i životne potrebe, Sud nije isključio situaciju prihoda tužilje – uz doprinos obe strane (prema čl. 290.ZPK).) mogu da obezbede obrazovanje i kvalitet života za decu. Sud ne isključuje mogućnost da su strane u vreme braka imale visok životni standard. Međutim, pad životnog standarda nije nužno okolnost vezana za razvod braka, već zavisi od različitih faktora, koje sud uzima u obzir prilikom donošenja odluke.“

„[...] sud bez dokaza stranaka ili dokaza po službenoj dužnosti iz privrednog registra, nije utvrdio činjenice koje navodi tužilja, da je tuženi B.K., vlasnik kompanije "Minimax", sa sedištem u Prištini. Na osnovu podataka iz ARBK, nije dokazano da je tuženi vlasnik ovog pravnog lica, niti da je vlasnik nekog drugog subjekta.“

Što se tiče određivanja alimentacije za podnositeljku

„Povodom tužbenog zahteva tužioca koji se odnosi na iznos od 750 evra mesečno na ime izdržavanja i iznos od 18.000 evra za pokriće troškova doktorata, sud nalazi da je ovaj zahtev neosnovan u zakonu, stoga, isti je odbijen kao u tački V izreke ove presude.“

Načelo je da supružnici daju finansijsku podršku jedno drugom (čl. 297 ZPK). Međutim, ovo načelo važi ako su ispunjeni zakonski uslovi iz člana 298. st. 1 ZPK, koji predviđa da „Supružnik koji nema dovoljno sredstava za finansijsko izdržavanje, koji je nesposoban za rad ili koji iz drugih razloga ne može da se zaposli, ima pravo na novčano izdržavanje od drugog supružnika srazmerno svom finansijske mogućnosti“.

Dakle, ovo pravo ima pravno dejstvo samo uz ispunjenje uslova iz člana 298. ZPK – kada bivši supružnik nema dovoljno sredstava za izdržavanje, ako nije radno sposoban ili iz drugih razloga ne može da radi. U ovom slučaju, tužilja bi, prema zakonu, stekla pravo na alimentaciju - samo ako nije ostvarila prihode dovoljno za pokrivanje troškova života i ako je bila nesposobna ili nesposobna za rad.

Činjenica da je tužilja zaposlena i ostvaruje dovoljna primanja za život, rezultira da tužilja ne spada u kategoriju lica koja imaju pravo na ishranu. Iz izvedenih dokaza na ovom glavnom pretresu, Sud je utvrdio da tužilja dovoljno zarađuje da pokrije životne troškove. Kao što je gore navedeno, tvrdnja da je tokom braka imala viši životni standard ne može biti odlučujući faktor za ispunjavanje uslova nedovoljnosti finansijskih sredstava. Ovo zbog činjenice da je životni standard okolnost koja se menja na osnovu prihoda i materijalnog stanja porodice i ne može slediti kao kriterijum za određivanje bračnog izdržavanja. Druga je činjenica da li je ovaj prihod dovoljan da pokrije troškove bivšeg supružnika.“

Što se tiče odluke o protivtužbi

„S obzirom na odluku da se maloletna deca povere njihovoj majci na starateljstvo i vaspitanje, uvek imajući u vidu najbolji interes dece, Sud je odbio protivtužbu tuženog iz tačke VI izreke ove presude“.

20. Protiv tačke IV i V presude [C.br.3527/17], Osnovnog suda podnositeljka zahteva je podnela žalbu Apelacionom sudu, zbog povreda odredaba parničnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pogrešne primene materijalnog prava.
21. Tuženi je takođe podneo žalbu zbog pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se u potpunosti usvoji njegova žalba tuženog protiv tačke IV presude Osnovnog suda [C.br.3527/17] kao osnovanu i da se preinači tačka IV presude „smanjujući visinu utvrđene tako da tuženi je dužan da na ime finansijskog izdržavanja maloletnoj deci plati iznose od 120 evra za svako ili ukupan iznos od 240 evra mesečno“.
22. Dana 06.maja 2021.godine, Apelacioni sud je doneo presudu [Ac.br.4010/20], kojom je u tački I izreke, Odbio kao neosnovane žalba podnositeljke zahteva, kao i žalbu tuženog B.K., dok je presudu Osnovnog suda [C.br.3527/17], u tački II, III, IV, V, VI i VII izreke potvrdio u celosti.
23. U obrazloženju presude [Ac.br.4010/20] Apelacioni sud je *inter alia* naveo;

„Apelacioni sud u potpunosti prihvata pravni stav prvostepenog suda iznet u obrazloženju pobijane presude, u pogledu odluke o usvajanju tužbenog zahteva tužilje-protiv tužioca za obavezu tuženog-protiv tužioca da plaća izdržavanje u iznosu navedenom u tački IV izreke pobijane presude. Ovo zbog činjenice da članom 290. stav 1. Zakona o porodici Kosova (ZPK), predviđeno je da”Roditelji su obavezni da daju finansijsko izdržavanje svojoj maloletnoj deci“. Član 290 sta.2 ovog zakona predviđa” Ako dete do svog punoletstva nije završilo školovanje, roditelji su dužni da mu premasvojim mogućnostima obezbede svu potrebnu podršku kako bi obezbedili njegovo školovanje, odnosno obrazovanje u odgovarajućoj ustanovi najkasnije do njegove navršene 26-te godine života“.

Član 330 st.1 ovog Zakona predviđa: Obaveza za davanje finansijskog izdržavanja ili alimentacije biće određena u srazmeri sa svim sredstvima koje ima tužena strana i u okviru granica potreba koje ima tražilac. Takvu obavezu, da plaćaju alimentaciju svojoj maloletnoj deci , imaju roditelji prema članu 27. st. 2 Konvencije o pravima deteta, odobren i ratifikovan od strane Generalne skupštine Rezolucijom 44/25, od 20. novembra 1989. godine, koja se direktno primenjuje na Kosovo, preko člana 22. Ustava Republike Kosovo“.

24. Protiv tačke IV i V izreke presude [Ac.br.4010/20] Apelacionog suda, podnositeljka zahteva je podnela zahtev za reviziju Vrhovnom sudu navodeći bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.
25. Takođe protiv tačke IV izreke presude [Ac.br.4010/20] Apelacionog suda, zahtev za reviziju je podneo tuženi, tražeći da se smanji dodeljeni novčani iznos za izdržavanje maloletne dece ili iste ponište samo u pogledu tačke IV izreke.
26. Dana 22.novembra 2021.godine, Vrhovni sud je doneo presudu [Rev. 462/2021], kojom je odbio kao neosnovane zahteve za reviziju podnositeljke i tuženog, podneti protiv presude [Ac.br.4010/2020] Apelacionog suda.
27. U obrazloženju presude [Rev. 462/2021], Vrhovni sud je *inter alia* naveo:

„Vrhovni sud smatra da je prvostepeni sud pri određivanju izdržavanja uzeo u obzir materijalne mogućnosti tuženog i potrebe maloletne dece u smislu člana 330 Zakona o porodici Kosova u vezi sa članom 290 stav 1 koji predviđa da: „Roditelji su obavezni da daju finansijsko izdržavanje svojoj maloletnoj deci”. Dok je članom 290. St 2. ovog zakona predviđeno:” Ako dete do svog punoletstva nije završilo školovanje, roditelji su dužni da mu prema svojim mogućnostima obezbede svu potrebnu podršku kako bi obezbedili njegovo školovanje, odnosno obrazovanje u odgovarajućoj ustanovi najkasnije do njegove navršene 26-te godine života”, iz činjenice da tuženi ostvaruje dovoljnu zaradu i da poseduje i nekretninu, što doprinosi njegovoj imovini da obezbedi finansijsku podršku devojčicama. Iznos koji je utvrđen na ime izdržavanja maloletne dece u iznosu od 300 evra je realan i dat je prema mogućnostima tuženog i na osnovu da je tuženi dužan da hrani maloletnu decu.

Vrhovni sud je ocenio neosnovanim navode u reviziji tužilje da je pobijena presuda donesena sa bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 182.2 (n) ZPP, jer je kako je navedeno iznos utvrđen na ime finansijskog izdržavanja za svako maloletno dete od 300€ je malo na osnovu potreba maloletne dece i materijalnih mogućnosti tuženog, prvostepeni sud je opravdao odluku o visini novčanog izdržavanja za decu samo po osnovu prihoda tuženog-protivtužioca ne uzimajući u obzir sva sredstva i imovinu kojom raspolaže tuženi, ne stoje zbog činjenice da su prvostepeni i drugostepeni sud u slučaju utvrđivanja visine starateljstva nad maloletnom decom, osim isplate izvršene od strane tuženog, uzeli su u obzir i celokupnu imovinsku meru tuženog, bez ograničenja samo u likvidnim prihodima ostvarenim iz zarade tuženog.

Nižestepeni sudovi su prilikom odlučivanja o materijalnom izdržavanju maloletne dece uzeli u obzir uzrast maloletne dece, njihovo pohađanje privatne škole ILG, potrebu za obrazovanjem u ovoj fazi života, troškove za odeću koje zahtevaju povoljne uslove za njihov razvoj i školovanje, uzeo u obzir kriterijume iz člana 330. Zakona o porodi Kosova uzimajući u obzir materijalne mogućnosti tuženog i potrebe dece i obavezu tužilje da doprinosi izdržavanju maloletne dece. Dakle, revizija tužilje da nižestepeni sudovi nisu uzeli u obzir uzrast maloletne dece, potrebu za njihovom obrazovanjem, vaspitanje i odevanje, ne stoje.

Navodi tužilje da je tuženi vlasnik Preduzeća „Minimax“ ne stoje iz činjenice da prvostepeni sud nije dokazao nikakvim dokazima činjenicu koju navodi tužilja, da je tuženi B. K., vlasnik kompanije "M", sa sedištem u Prištini. Iz podataka KBRA zaključuje se da nije dokazano da je tuženi vlasnik ovog pravnog lica, ili da je vlasnik nekog drugog lica“.

Navodi podnositeljke zahteva

28. Sud podseća da podnositeljka zahteva navodi povredu prava i slobode garantovane članom 7 [Vrednosti], stav 1 i 2, članom 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], članom 32 [Pravo na pravno sredstvo], članom 37 [Pravo na sklapanje braka i zasnivanje porodice], članom 53. [Tumačenje odredi ljudskih prava], i članom 54 [Sudska zaštita prava], Ustava kao i članom 6 (Pravo na pravično suđenje) EKLjP.

29. Sud u zahtevu podnositeljke nalazi da ona nije pojedinačno objasnila navodene povrede ustava i EKLjP na koje se pozvala u zahtevu već ih sve zajedno obrazlaže sledećim navodima.

„Osnovni, Apelacioni i Vrhovni sud, u ovom slučaju nisu primenili zakon u skladu sa zakonskim odredbama o finansijskom izdržavanju iz članova 285, 297, 299, 305 i 330 ZKP- a, kao i zakonska obaveza sudskog službenika da izvrši istrage o potrebnosti za određivanje finansijskog izdržavanja [...].

Sudovi nisu uzeli u obzir zakonske odredbe 285, 297, 305 i 330 ZKP-a, već su izabrali da po svojoj ličnoj proizvoljnoj proceni utvrde da iznos od 600,00 evra treba da bude dovoljan, ističući da ovaj iznos „ma koliko mali pomoći će maloletnicima da zadovolje osnovne potrebe“, kršeći zakonske odredbe koje zahtevaju da se njihove potrebe zadovoljavaju po standardu koji su imali, a ne samo „ma koliko mali“, a ne samo „osnovne potrebe“. Sud nije uzeo u obzir ni član 299. ZKP-a kojim se tužilji priznaje pravo na izdržavanje zbog nege deteta, što joj onemogućava da radi, odredbu koju sud nije uzeo u obzir.“

30. Podnositeljka zahteva tvrdi i sledeće, da je „Članom 299. izričito regulisano nesporno pravo na izdržavanje roditelja koji se stara o zajedničkoj deci. Dakle, sama činjenica nege deteta prema članu 299 onemogućava joj rad i iz tog razloga ona ima pravo na ishranu. Takođe, ako je supružnik pohađao školu ili dalje školovanje, kao što je slučaj sa doktoratom, član 305. «Obim alimentacije zavisiće od bračnog životnog standarda. Izdržavanje životnog standarda zahteva još i izdatke za odgovarajuće zdravstveno osiguranje i izdatke za obrazovanje supružnika, odnosno za dodatno obrazovanje ili ponovnu obuku u smislu člana 306. stav (3)“

31. Sudovi, u ovom slučaju, nisu obezbedili ispitivanje činjeničnog imovinskog stanja, s jedne strane, i određivanje adekvatnog iznosa prema životnom standardu porodice, s druge strane, jedina dva zadatka koje je imao u ovom slučaju određivanja alimentacije. Sve se to dešavalo diskriminacijom tužilje i favorizovanjem tuženog.

32. Sudovi uopšte nisu uzeli u obzir činjenicu da je tužilja dao dokaze o visokim troškovima života, kao što su računi za struju preko 300 evra u kući u kojoj tužilja živi sa devojkama, luksuzna kuća izgrađena za vreme braka, za koju je tužilja tražila mere obezbeđenja zbog pokušaja tuženog da je otuđi, a da tuženi vrši sve ove radnje prikrivanja prihoda i otuđenja imovine vrši znajući da je materijalno stanje tužene nestabilno i da je prinuđena da napusti kuću zbog nemogućnosti da plati troškove sud niti uzima u obzir da školski troškovi za devojčice iznose preko 10.000.00 evra godišnje.

33. Odluke sudova, pored povrede prava na pravično suđenje, po zakonu, primorale su tužilju, u nemogućnosti da sebi i ćerkama izdržava troškove života, da zanemari dalje školovanje (doktoraturu) i da se zaposli tako da može da preživi.

34. Podnositeljka zahteva traži od suda; *“Da proglasi zahtev prihvatljivom; Da utvrdi da je došlo do povrede člana 31 Ustava, kao i člana EKLJP-a; Da oglasi nevažećim presudu Vrhovnog suda Rev.nr. 462/2021, Presudu Apelacionog suda broj Ac.nr.4010/2020, i presudu Osnovnog suda broj C.nr.3527/17, Vratiti na ponovno razmatranje u skladu sa presudom ovog suda“.*

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Relevantne Ustavne odredbe i odredbe EKLJP

USTAV REPUBLIKE KOSOVO

Član 31

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

- „1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
- 2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
- 3. Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštiti privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*
- 4. Svako ko je optužen za krivično delo ima pravo da ispituje prisutne svedoke i da zahteva obavezno pojavljivanje svedoka, veštaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.*
- 5. Svako ko je optužen za krivično deo će se smatrati nevinim, sve dok se ne dokaže njegova/njena krivica, u saglasnosti sa zakonom.*
- 6. Besplatna pravna pomoć će se omogućiti svim licima koja za to nemaju dovoljno sredstava, ako je takva pomoć neophodna za obezbeđivanje efikasnog pristupa pravdi.*
- 7. Sudski postupci koji se odnose na maloletnike se regulišu zakonom, poštujući posebne uredbe i procedure za maloletnike.“*

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 6

(Pravo na pravično suđenje)

- „1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku [...]“.*

Zakon Br. 2004/32 o Porodici Kosova

Član 285. Obim izdržavanja

- “(1) Obim izdržavanja mora da bude primeren uslovima pod kojima je osoba koja ispunjava uslove za pomoć nekada živela. U slučaju da je stanje očajno, izdržavanje bi trebalo da obezbedi barem neki minimum uslova koji su potrebni za izdržavanje svakodnevnog života u dostojanstvu.*

(2) Izdržavanje se sastoji od svih neophodnih zahteva života, što uključuje neophodne troškove za obuku ili obrazovanje u cilju sticanja nekog zanimanja.”

II. FINANSIJSKO IZDRŽAVANJE I ALIMENTACIJA

1. Finansijsko izdržavanje dece [...]

Član 290. Finansijsko izdržavanje

(1) “Roditelji su obavezni da daju finansijsko izdržavanje svojoj maloletnoj deci.

(2) Ako dete do svog punoletstva nije završilo školovanje, roditelji su dužni da mu prema svojim mogućnostima obezbede svu potrebnu podršku kako bi obezbedili njegovo školovanje, odnosno obrazovanje u odgovarajućoj ustanovi najkasnije do njegove navršene 26-te godine života.”

Član 297. Značenje pojma alimentacije

Alimentacija je finansijsko izdržavanje supružnika ili bivših supružnika.

“Član 298. Ispunjavanje uslova supružnika za dobijanje alimentacije

(1) Supružnik koji nema dovoljno sredstava za svoje finansijsko izdržavanje, koji nije sposoban za rad, ili koji iz drugih razloga ne može da se zaposli, ima pravo da dobije finansijsko izdržavanje od drugog supružnika u srazmeri sa njegovim finansijskim stanjem.”

Član 299. Alimentacija za negu deteta

“Razvedeni supružnik može da zahteva plaćanje alimentacije od drugog supružnika sve dok se stara i izdržava zajedničko dete i u meri u kojoj se stara o detetu, te se iz tog razloga odriče zaposlenja”.

Član 330. Načela za određivanje izdržavanja i alimentaciju

“(1) Obaveza za davanje finansijskog izdržavanja ili alimentacije biće određena u srazmeri sa svim sredstvima koje ima tužena strana i u okviru granica potreba koje ima tražilac.

(2) Sud mora da uzme u obzir finansijsku situaciju tužene strane, njegovu sposobnost za rad, njegovu stvarnu mogućnost za zaposlenje i rad, zdravstveno stanje, lične potrebe, pravne obaveze i sve ostale okolnosti koje su od značaja.

(3) Kad je alimentacija tražena za dete, sud će da uzme u obzir uzrast deteta i sve potrebe za njegovim stručnim obrazovanjem.”

Prihvatljivost zahteva

35. Sud prvo ispituje da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti, koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom o radu.
36. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava koji propisuju:

„1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

(...)

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.“

37. Sud u nastavku razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti kao što je propisano u Zakonu. U tom smislu, Sud se poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47. [Individualni zahtevi]

„1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.“

Član 48. [Tačnost podneska]

"Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori."

Član 49. [Rokovi]

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...“

38. Što se tiče ispunjenja ovih zahteva, Sud utvrđuje da je podnositeljka zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu [Rev. 462/2021] Vrhovnog suda Kosova od 22. novembra 2021. godine, nakon što je iscrpela sva pravna sredstva. Podnositeljka zahteva je takođe naglasila prava i slobode za koje navodi da su joj povređena, u skladu sa zahtevima člana 48. Zakona i podnela je zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona.
39. Pored toga, Sud se poziva i na pravilo 39 (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovníka. Pravilo 39 (2) Poslovníka propisuje:

“(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.

40. Sud prvo ističe da gore navedeno pravilo, na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) i Suda, omogućava poslednje navedenom da proglašava zahteve neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može proglasiti zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti oceni da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika.
41. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih “očigledno neosnovanim navodima”. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi “četvrtog stepena”; (ii) navodi koji se kategorišu kao “očigledni ili jasni nedostatak povrede”; (iii) “nepotkrepljeni ili neobrazloženi” navodi, i na kraju, (iv) “konfuzni i nejasni” navodi (vidi, slučajeve ESLJP-a, [Kemmachev protiv Francuske](#), aplikacija br. [17621/91](#), kategorija (i), [Mentzen protiv Latvije](#), Aplikacija br. [71074/01](#), kategorija (ii) i [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), Aplikacija br. [4241/03](#), kategorija (iii)).
42. U smislu ocene prihvatljivosti zahteva, odnosno, ocenjujući da li je isti očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će se prvo podsetiti na suštinu slučaja sadržanu u ovom zahtevu i na relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojima je, prema članu 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
43. Vraćajući se na konkretan slučaj, Sud podseća da se suština zahteva odnosi na brakorazvodni postupak koji je podnositeljka zahteva vodila u cilju raskida bračne zajednice sa suprugom B.K. Presudama redovnih sudova, bračna zajednica podnositeljke zahteva i njenog supruga je završena, pri čemu su sudovi odredili obim prava i obaveza koje oni kao bivši bračni supružnici imaju, kako jedan prema drugom, tako i prema svojoj maloletnoj deci.
44. U kontekstu navedenog Sud takođe podseća da podnositeljka u podnetom zahtevu pred Sudom nije pokrenula navode na osnovu člana 50 [Prava deteta] Ustava, kao ni na osnovu člana 8 (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) EKLJP.
45. Podnositeljka zahteva smatra da prava koja je ona ostvarila u vezi finansijskog dela tužbenog zahteva su nedovoljna, te da su ona određena od strane redovnih sudova koji su pogrešno utvrdili činjenično stanja u vezi sa finansijskom situacijom njenog bivšeg supruga, a samim tim i pogrešno primenili materijalno pravo odnosno članove 285,297, 299, 305 i 330 ZKP- a, čime se njoj povređuju prava i slobode garantovane članovima 7, 31,32,37,53 i 54 Ustava, kao i članom 6 EKLJP.
46. Međutim, i pored činjenice što je podnositeljka u zahtevu navela povrede više članova Ustava i EKLJP, u zahtevu ona ih nije pojedinačno obrazlagala. Sud nalazi da se suština njenih tvdnji odnosi na povredu člana 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP, i to isključivo u pogledu tačke IV i tačke V izreke presude Osnovnog suda, a onda i presuda Apelacionog i Vrhovnog suda, kojima se tačno definišu obim njenih finansijskih prava kao i visina alimentacije koja je dodeljena maloletnoj deci.
47. Imajući to u vidu Sud će upravo sagledati navode podnositeljke zahteva o povredi člana 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP, u vezi sa tačkom IV i V izreke presude Osnovog suda, kao

i presude Apelacionog i Vrhovnog suda kojima se potvrđuju tačke IV i V presude Osnovnog suda.

Navodi podnositeljke zahteva o povredi člana 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP, u kontekstu pogrešnog utvrđivanja činjenicnog stanja i pogrešne primene i tumačenja materijalnog prava tokom određivanja prava iz finansijskog dela tužbenog zahteva

48. Sud imajući u vidu da se suština sudskog postupka koji je vodila podnositeljka zahteva odnosi na pitanje razvoda braka, kao i prava koja iz tog raskida odnosa proizilaze, podseća da praksa ESLJP, po pitanje brige o deci, njihovog izdržavanja kao komponenti brakorazvodnog postupka, i njihovog poveravanja na izdržavanje jednom od roditelja ili u, izuzetnim slučajevima, nekoj ustanovi, smatra pitanjem široke slobode nadležnih organa u proceni svih relevantnih činjenica u okvirima pozitivnog nacionalnog zakonodavstva. Primarna je uvek procena što je konkretan interes dece. ESLJP priznaje nadležnim vlastima pravo slobodne procene kakva je odluka u interesu dece i ne smatra neophodnim da menja odluke nacionalnih sudova vodeći računa o prevladavajućim društvenim i kulturnim okolnostima. Sud je izrazito svestan činjenice da su odluke o poveravanju i brige o deci jednoj ili drugoj strani, ne samo jako osetljive prirode nego, vremenom, dovode i do uspostavljanja novih društvenih veza, koje se ne mogu prekinuti ni obnovljenim kontaktima sa roditeljima. Zato sud u ovakvim slučajevima svoju ulogu vidi „*prvenstveno u nadgledanju zakonitosti u procesu odlučivanja i donošenja kvalitetnih odluka o poveravanju dece na dalju brigu i čuvanje*“ (vidi, *inter alia*, presudu ESLJP [Olsson protiv Švetske](#), br. aplikacije [13441/81](#) od 27. novembra 1992. godine, serija A, broj 250, stav 90., i presudu ESLJP, [Johansen protiv Norveške](#) od 7. augusta 1996., 23 EHRR 33, stav 64).
49. Sud upravo sagledavajući suštinu navoda podnositeljke zahteva nalazi, da ona odluke redovnih sudova po pitanju prava koja su proizašla iz finansijskog dela njenog tužbenog zahteva smatra nezakonitim, čime se po njenim navodima povređuju članovi ustava i EKLJP. Konkretnije nezakonitost sudskih odluka podnositeljka zahteva gradi na pogrešnom utvrđivanju činjeničnog stanja u vezi sa finansijskom situacijom tuženog, kao i na proizvoljnoj primenu materijalnog prava, konkretnije članova 285,297, 299, 305 i 330 ZPK, a što je po njenim tvrdnjama dovelo u pitanju pravičnost postupka. Sud podseća da, prema praksi ESLJP i Ustavnog suda, njihov zadatak nije preispitivati zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primene prava (vidi ESLJP, [Pronina protiv Rusije](#), odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj [65167/01](#)). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u proceni činjenica i dokaza, već je zadatak redovnih sudova da ocene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, [Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj [19354/02](#)). Zadatak Ustavnog suda je da ispita jesu li, eventualno, povređena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na delotvoran pravni lek i dr.), te je li primena zakona bila, proizvoljna ili diskriminaciona.
50. Sud takođe podseća da podnositeljka zahteva navedene povrede članova ustava i EKLJKP dovodi u vezu ne samo sa presudom Osnovnog suda već i sa presudama Apelacionog i Vrhovnog suda, što upravo nameće i obavezu Sudu, da tačku IV i V izreke presuda „*razmatra u celini*“ u kontekstu navedenih povreda član 31 Ustava, a što je u skladu i sa praksom Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu:ESLJP), koja kaže da je „zadatak Su da da razmotri postupak u celini, što u konkretnom slučaju obuhvata sve odluke redovnih sudova u jednom postupku“ (vidi, između ostalog, presudu ESLJP u predmetu [Helmerts protiv Švedske](#) , od 29. oktobra 1991. godine, aplikacija br. [11826/85](#), Serija A br. 212, str. 15, st. 31).

51. Sagledavajući upravo navod podnositeljke zahteva o pogrešnom utvrđivanju činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava u odnosu na tačke IV i V izreke presude [C.nr.3527/17] Osnovnog suda, Sud podseća da presuda Osnovog suda u pomenutim tačkama izreke glasi:

„IV. Obavezuje se tuženi protivtužilac, B. K., da u ime finansijske podrške maloletnoj deci [...] isplati isnose od 300 € (trista evra) mesečno za svako posebno ili ukupan iznos od 600€ (šest stotina evra), na žiro-račun tužiteljke (podnositeljke zahteva), najkasnije do 05. narednog meseca, sve dok postoje pravni uslovi.

V. Drugi deo tužbenog zahteva tužiteljke o iznosima dosuđenim u tački IV izreke ove presude, i to u ime finansijske podrške za [prvo dete] nad iznosom od 300 evra do traženog iznosa od 375 evra i za [drugo dete] nad presuđenim iznosom od 300 evra do traženog iznosa od 375 evra, uključujući i zahtev koji se odnosi na alimentaciju za tužiteljku (podnositeljku zahteva), u iznosu od 750 evra i finansijsku podršku u iznosu od 18.000 evra za troškove doktorskih studija odbija se kao neosnovan.

52. Sud analizirajući objašnjenje koje je Osnovni sud dao za svoje zaključke iz tačke IV presude, a u vezi sa utvrđivanjem činjeničnog stanja u vezi sa finansijskom situacijom tuženog, što je vodilo i zaključku donetog od strane Osnovnog suda u tački IV da tuženi mora do da *“finansijsku podršku u iznosu od 300 € (trista evra) mesečno“*, nalazi, da je takav zaključak Osnovni sud doneo tek po utvrđivanju činjeničnog stanja iz, kako stoji u presudi Osnovnog suda *„priloženih materijalnih dokaza u pogledu materijalnog stanja tuženog B. K.“*. U prilog tome Sud posebno želi da naglasi i činjeicu, da se iz osporene presude Osnovnog suda da zaključiti da se prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja u vezi sa finansijskom situacijom tuženog, on je razmotrio izvođene dokaze, analize izveštaja Centra za socijalni rad, kao i pokretne i nepokretne imovine tuženog, te da je za svaku od njih dao i detaljno obrazloženje. Sud nalazi da je upravo takav pristup Suda od velikog zančaja zbog same prirode postupka kao i njegovu senzitivnost, imajući u vidu dob indirektnih starnaka u postupku.
53. Dakle Sud zapaža da se Osnovni sud bavio utvrđivanjem finansijskog i materijalnog stanja tuženog, a što se može primetiti i na osnovu činjenice, što je tokom glavnog pretresa Osnovni sud utvrdio, da podnosilac zahteva poseduje i nepokretnosti koje ulaze u njegovu imovinsku kartu, a što je on i koristio prilikom određivanja visine dodeljene alimentacije. Takva činjenica može se primetiti u delu obrazloženja presude [C.nr.3527/17] Osnovnog suda u kome on kaže da je *„[...] u toku glavnog pretresa utvrđeno je da tuženi poseduje i nepokretnost koja čini njegovu imovinsku meru. Shodno tome, Sud smatra da tuženi ima dovoljno mogućnosti da pruži finansijsku izdržavanje kako bi zadovoljio značajan deo životnih i školskih potreba [...]“*.
54. Dakle, to u suštinskom smislu znači, da je Osnovni sud, pre definisanja iznosa konačne sume tuženog koju on treba da isplaćuje na mesečnom nivou maloletnoj deci, izradio imovinsku kartu koja se nije sastojala samo od likvidnih primanja koje je on ostvarivao od redovnog mesečnog dohotka, već i od nepokretne imovine za koju je sud tokom izvođenja dokaza na glavnom pretresu utvrdio da postoji, i da kao takva ona ulazi u imovinsku kartu na osnovu koje je kasnije i odredio iznos mesečnog davanja za maloletnu decu.
55. Sud dalje primećuje da je u pogledu procene troškova školovanja i vaspitanja maloletne dece uključujući ishranu, odeću i životne potrebe, Osnovni sud uključio i podnositeljku zahteva, pri tome smatrajući da i ona treba da aktivno učestvuje u njima, i to iz razloga *“što je ona zaposlena i da ima redovna lična primanja“*. Do takvog zaključka Osnovni sud je

došao uzimajući u obzir član 290. ZPK, koji predviđa obavezu oba roditelja da podjednako učestvuju u izdržavanju svoje dece.

56. U prilog primene osporene odredbe člana 290. ZPK, koja glasi: „*Roditelji su obavezni da daju finansijsko izdržavanje svojoj maloletnoj deci*”. Osnovni sud je naveo da „*prema ovom zakonskom principu, postoji zajednička obaveza roditelja da novčano izdržavaju maloletnu decu, bez obzira na to koji od roditelja ostvaruje pravo poverenja, starateljstva i obrazovanja deteta. Iz toga proizilazi da i roditelj kome je ograničeno roditeljsko pravo na poverenje detetu, nije oslobođen obaveze da obezbedi hranu. S tim u vezi, član 293. ZPK predviđa da: „Roditelj koji je lišen roditeljskog prava ne oslobađa se dužnosti da izdržava svoje dete“*”.
57. Sud dalje primećuje da se Osnovni sud prilikom određivanja visine iznosa pozvao i na odredbe člana 330 Zakona o porodici Kosova, prema kojem: „(1) Obaveza za davanje finansijskog izdržavanja ili alimentacije biće određena u srazmeri sa svim sredstvima koje ima tužena strana i u okviru granica potreba koje ima tražilac; (2) Sud mora da uzme u obzir finansijsku situaciju tužene strane, njegovu sposobnost za rad, njegovu stvarnu mogućnost za zaposlenje i rad, zdravstveno stanje, lične potrebe, pravne obaveze i sve ostale okolnosti koje su od značaja; (3) Kad je alimentacija tražena za dete, sud će da uzme u obzir uzrast deteta i sve potrebe za njegovim stručnim obrazovanjem”.
58. Shodno navedenom, Sud nalazi da u primeni zakonskih odredbi člana 290. i 330. ZPK, na koju se pozvao Osnovni sud prilikom određivanja visine novčanog iznosa kao i na obavezu oba roditelja da podjednako aktivno u tome učestvuju, ne nalazi ništa što bi ukazivalo da su ove zakonske odredbe na bilo koji način pogrešno interpretirana a samim tim i primenjena od strane Osnovnog suda u tački IV izreke presude.
59. Dalje što se tiče tack V izreke presude, Sud opaža da podnositeljka zahteva smatra da je pogrešno primenjena zakonske odredbe člana 297 ZPK, kada je Osnovni sud odbio njen zahteva za dodeljivanjem 750 evra mesečne finansijske pomoći, kao i finansijske podrške u iznosu od 18.000 evra, na ime troškova doktorskih studija.
60. U prilog tome Sud podseća da pomenuti član 297 [Značenje pojma alimentacije] ZPK glasi;
- “Alimentacija je finansijsko izdržavanje supružnika ili bivših supružnika”*
61. Sud primećuje da je Osnovni sud u svom obrazloženju odbijajući njen finansijski zahtev zaključio, da pomenuti član 297 ZPK se ne može primeniti u slučaju podnositeljke iz razloga što nisu ispunjeni uslovi iz člana 298. stav 1. ZPK.
62. Sud podseća da član 298. (Ispunjavanje uslova supružnika za dobijanje alimentacije) u stavu 1., glasi;
- “(1) Supružnik koji nema dovoljno sredstava za svoje finansijsko izdržavanje, koji nije sposoban za rad, ili koji iz drugih razloga ne može da se zaposli, ima pravo da dobije finansijsko izdržavanje od drugog supružnika u srazmeri sa njegovim finansijskim stanjem.”*
63. Iz navedenih citiranih zakonskih odredbi, proizilazi da se prava iz člana 297. ZPK, mogu primeniti isključivo pod uslovom ispunjenja zakonskih odredbi propisanih u članu 298 stava 1., odnosno: a) ako supružnik nema sredstva da se sam izdržava, b) ako nije sposoban za rad, c) ili ako se iz drugih razloga ne može zaposliti.

64. Skrenući pažnju na navedene uslove propisane u članu 298 stavu 1. ZPK, u vezi sa sa zaključcima Osnovnog suda, Sud primećuje da u slučaju podnositeljke zahteva nije ispunjen prvi uslov, iz razloga što je sud došao do zaključka da ona ima sredstva za izdržavanje, kao i takođe nije se ispunjavao ni drugi uslov jer je ona imala zasnovan radni odnos iz koga je ostvarila mesečna primanja. Neispunjavanjem prva dva uslova automatski samo po sebi dovodi i do neispunjavanja i trećeg uslova iz navedene zakonske odredbe.
65. Na osnovu navedenog, Sud je takođe mišljenja da Osnovni sud u tački V izreke presude pravilno primenio zakonske odredbe člana 297. ZPK u vezi sa članom 298 stav 1. ZPK, te samim tim navode podnositeljke zahteva o pogrešnoj primeni ovih zakoskih odredbi on nalazi kao neosnovani navodi.
66. Sagledavajući dalji postupak pred Apelacionim sudom u pogledu osporavanja tačke IV i V presude Osnovnog suda, Sud nalazi da je Apelacioni sud analizirao navode povodom primenljivosti osporenih članova 290 i 297 ZPK. U tom smislu, što se tiče primenljivosti člana 290. ZPK-a, Apelacioni sud je bio mišljenja, *“da je pravilan pravni stav prvostepenog suda u proceni isplate troškova za obrazovanje i vaspitanje devojčica, uključujući ishranu, odeću i životne potrebe. Pogotovo što u proceni nije isključio prihode tužilje, jer se iz doprinosa obe strane (prema članu 290. ZPK) može obezbediti obrazovanje i kvalitet života dece“*.
67. Takođe što se tiče primenljivosti člana 297. ZPK, stav Apelacionog suda je bio da član 298. ZPK predviđa da supružnik, koji nema dovoljno sredstava za materijalno izdržavanje, nije sposoban za rad ili iz drugih razloga ne može da se zaposli, ima pravo na novčano izdržavanje od drugog supružnika srazmerno njegove finansijske mogućnosti. Po ovom osnovu, proizilazi da je prvostepeni sud osnovano odbio tužbeni zahtev tužilje u tački V izreke pobijane presude. Ovo iz razloga što je iz izvedenih dokaza proizilazilo da je tužilja u radnom odnosu i ostvaruje dovoljna primanja za svoje potrebe. Dakle, u ovom slučaju nisu ispunjeni zakonski uslovi iz člana 298. ZPK da se takav zahtev odobri.
68. Šta više, Sud ne može a da ne primeti da je i zahtev za reviziju podnositeljke isključivo bio zasnovan na dvema činjenicama, odnosno **i) da je iznos utvrđen na ime finansijskog izdržavanja za svako maloletno dete od 300€ malo na osnovu potreba maloletne dece i materijalnih mogućnosti tuženog, i, ii) da ne ostvaruje redovna primanja i da prihodi koje ona ostvaruje nisu dovoljni za pokriće njenih potreba i potreba dece, te da i ona ispunjava uslove za dodeljivanjem alimentacije**.
69. Upravo Sud nalazi da je Vrhovni sud razmotrio navode podnositeljke zahteva, pri tome nalazeći da su oni neosnovani, i to iz sledećih razloga, **i) zato što su sudovi prilikom odlučivanja o materijalnom izdržavanju maloletne dece uzeli u obzir uzrast maloletne dece, njihovo pohađanje privatne škole ILG, potrebu za obrazovanjem u ovoj fazi života, troškove za odeću koje zahtevaju povoljne uslove za njihov razvoj i školovanje, uzeo u obzir kriterijume iz člana 330. Zakona o porodi Kosova uzimajući u obzir materijalne mogućnosti tuženog i potrebe dece i obavezu tužilje da doprinosi izdržavanju maloletne dece, i, ii) da ona ne ispunjava uslove člana 298 ZPK stava 1, ZPK, da bi stekla prava iz člana 297 ZPK.**
70. Međutim, Sud nalazi da se Vrhovni sud u svojoj presudi nije zadržao samo na pružanju odgovora u odnosu na ova dva žalbena navoda, već je dotakao i pitanja u vezi sa tvrdnjom podnositeljke zahteva, da je tuženi *“vlasnik kompanije M“, te da je njegova finansijska mogućnost daleko bolja od utvrđene“* i da je odgovor Vrhovnog suda bio, da te tvrdnje ne stoje iz razloga što se na osnovu *„podataka KBRA ne može zaključiti, da je tuženi vlasnik pravnog lica M, ili da je vlasnik nekog drugog pravnog lica“*.

71. Pored toga Vrhovni sud je takođe ocenio i pitanja neprimenljivosti člana 299 ZPK, u skopu pruženog objašnjenja dela presude, dovodeći pomenuti član u vezu sa drugim primenljivim članovima ZPK, konkretnije u sklopu dela objašnjenja u kome se kaže:

„[...] da je tužilja zaposlena kao direktorka u Nevladinoj organizaciji (INJECT). Stoga, na osnovu člana 286, 287, 290 i 299 ZPK odlučio da na ime izdržavanja odredi iznos od 300 evra mesečno za svaku pojedinačno dete [...]“.

Sud podseća da relevantna odredba člana 299. [Alimentacija za negu deteta] glasi: “Razvedeni supružnik može da zahteva plaćanje alimentacije od drugog supružnika sve dok se stara i izdržava zajedničko dete i u meri u kojoj se stara o detetu, te se iz tog razloga odriče zaposlenja”.

72. Stoga na osnovu sadržaja zakonske odredbe prioizilazi da ona po svojoj sadržini predviđa prava koja pripadaju razvedenom supružniku na ime izdržavanja dece, ali isto tako ona uspostavlja i uslov kako se ta prava mogu ostvariti. Shodno zaključku Vrhovnog suda činjenica da ona ima zasnovan radni odnos, jeste nešto što nju čini neprimenljivom u konkretnom slučaju.
73. Imajući u vidu sve navedeno, Sud nalazi da što se tiče navoda podnositeljke zahteva o povredi prava koja su zagantovana članovima 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP, u kontekstu pogrešnog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava u odnosu na tačke IV i V presuda redovnih sudova, smatra da se oni trebaju proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovani jer se ovi navodi kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju (iii) “nepotkrepljeni ili neobrazloženi” navodi. Samim tim, ovi navodi podnositeljke zahteva su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika o radu.

Navodi o povredama članova 7,32,53 i 54 Ustava

74. Što se tiče navoda o povreda prava zagantovanih članovima 7,32,53 i 54 Ustava, Sud podseća da prema uspostavljenoj sudskoj praksi ESLJP-a, Sud proglašava zahtev neprihvatljivim kao očigledno neosnovan u skladu sa kriterijumom (iii) “nepotkrepljeni ili neobrazloženi” navodi kada se ispuni jedan od dva karakteristična uslova, i to:

a) kada podnosilac zahteva jednostavno navede jednu ili više odredaba Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji su način one prekršene, osim ukoliko je na osnovu činjenica i okolnosti predmeta to sasvim očigledno (vidi: u tom smislu, predmet ESLJP-a [Trofimchuk protiv Ukrajine](#) (odluka) br. [4241/03](#) od 31. maja 2005. godine, vidi, takođe, [Baillard protiv Francuske](#) (odluka) br. [6032/04](#) od 25. septembra 2008. godine);

b) kada podnosilac zahteva propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio svoje navode (to naročito važi za odluke sudova ili drugih domaćih vlasti), osim ukoliko postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove kontrole i koje ga sprečavaju da to učini (na primer, ako zatvorske vlasti odbiju da predoče Sudu dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč) ili ako Sud sam ne odluči drugačije (vidi slučaj [KI166/20](#), podnosilac [Ministarstvo rada i socijalne zaštite](#), rešenje o neprihvatljivosti od 5. januara 2021. godine, stav 42).

75. U konkretnom slučaju, podnosilac zahteva je samo naveo povrede članova 7, 32, 53 i 54 Ustava, međutim podnositeljka dalje u zahtevu ne pružaja detaljnije obrazloženje kako je došlo do povrede ovih članova.
76. Povodom ovih navoda, Sud primećuje da podnositeljka zahteva samo pominje relevantne članove, ali ne razrađuje dodatno kako i zašto je došlo do povrede ovih relevantnog člana Ustava. Sud podseća da je on dosledno isticao da samo pozivanje na članove Ustava i EKLJP i njihovo pominjanje nije dovoljno da se izgradi argumentovana tvrdnja o ustavnoj povredi. Kada se tvrde takve povrede Ustava, podnosioci zahteva treba da osiguraju obrazložene navode i ubedljive argumente (vidi, u ovom kontekstu, predmete [KI175/20](#), stav 81, [KI166/20](#) stav 52, [KI 04/21](#) stav 38- 39).
77. Shodno tome, Sud utvrđuje da što se tiče navoda podnositeljke zahteva o povredi prava koja su zagantovana članovima 7,32,53 i 54 Ustava, Sud zaključuje da se zahtev treba proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovanim jer se ovi navodi kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju (iii) "nepotkrepljeni ili neobrazloženi" navodi jer je podnositeljka zahteva jednostavno navela jednu ili više odredbi Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji su način one prekršene. Samim tim, ovi navodi podnositeljke zahteva su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika o radu.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 20 i 48 Zakona i pravilu 39. (2) Poslovnika o radu, na zasedanju održanom dana 12. aprila 2023. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Nexhmi Rexhepi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani